

UDBREDELSE AF HOUSING FIRST BESKRIVELSE AF MÅLGRUPPEN

INDHOLD

Introduktion	2
Målgruppen for Housing First	3
Indsatsudvikling med afsæt i borgernes behov	5
Inspiration til videre læsning	9

INTRODUKTION

Denne pjece beskriver målgruppen for Housing First, som er borgere i hjemløshed og i risiko for hjemløshed. Beskrivelsen bygger på viden fra evalueringen "Udbredelse af Housing First. Muligheder og barrierer i implementeringen af Housing First på hjemløshedsområdet i Danmark", og pjecen er særligt henvendt til fagpersoner, udviklingskonsulenter, kommunale ledere og beslutningstagere i kommuner, der overvejer en indsats baseret på metoderne fra Housing First.

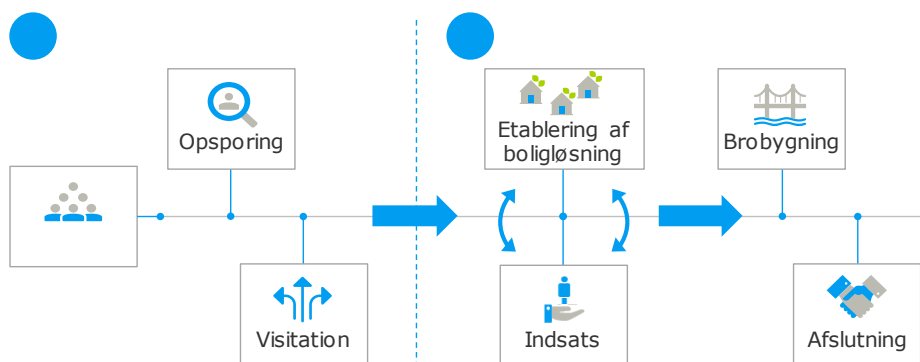
Formålet er at understøtte et struktureret arbejde med Housing First-tilgangen og at give inspiration til en indsats med de specialiserede støttemetoder i Housing First i kommuner. Pjecen tilbyder derudover viden om, hvordan man kan udbrede en indsats med de specialiserede støttemetoder i Housing First til delmålgrupper af borgere i hjemløshed.

Pjecen giver bl.a. svar på:

- ✓ *Hvordan og hvorfor man i en Housing First-baseret indsats arbejder systematisk og differentieret med målgruppen.*
- ✓ *Hvilke centrale overvejelser om bl.a. målgruppen og metodevalget, man kan gøre sig i en kommune, før man går i gang med en Housing First-baseret indsats, eller hvis man videreudvikler den.*
- ✓ *Hvordan opsporings- og visitationsarbejdet kan tilrettelægges bedst muligt.*

To pjecer om Housing First

Beskrivelse af målgruppen er en af to pjecer om Housing First. Den anden præsenterer en *Beskrivelse af indsatsen*. Figuren herunder skitserer de forskellige trin i en Housing First-baseret indsats og viser, i hvilken af de to pjecer trinene er beskrevet.

Samlet set beskriver de to pjecer målgruppen, opsporing og visitation, etablering af boligløsning og indsats, brobygning og afslutning. Se sidste side for inspiration til videre læsning.

TILGANG: Metoderne i Housing First

Housing First-programmet bygger på en særlig tilgang og på de specialiserede og evidensbaserede støttemetoder *Critical Time Intervention (CTI)*, *Intensive Case Management (ICM)* og *Assertive Community Treatment (ACT)*. I Housing First-programmet er metoderne og tilgangen udbredt og forankret i kommuner og på boformer efter service-lovens § 110.

MÅLGRUPPEN FOR HOUSING FIRST

Målgruppen for Housing First er borgere i hjemløshed og i risiko for hjemløshed. Der er forskel på, hvor komplekse borgernes problematikker er, og forskellene medfører varierende støttebehov og behov for differentiering mellem metoder.

Alle borgere, der modtager en Housing First-baseret indsats, placeres i en bolig fra starten af forløbet - men der er stor forskel på deres behov for støtte i den forbindelse: Nogle er i høj grad i stand til at benytte det eksisterende støttesystem og behøver kun bostøtte i en kort overgangsperiode. Andre har mere omfattende støttebehov. Housing First-tilgangens tre specialiserede støtte-metoder er målrettet de forskellige støttebehov:

TILGANG: De tre specialiserede støttemetoder CTI, ICM og ACT

Critical Time Intervention (CTI) er henvendt til borgere, som i betydeligt omfang kan benytte det eksisterende støttesystem, og som primært har brug for specialiseret støtte i en kritisk overgangsperiode. CTI består af bostøtte i egen bolig, er tidsbegrænset og opdelt i adskilte faser. Borgere i et CTI-forløb har én gennemgående støtteperson.

Intensive Case Management (ICM) er henvendt til borgere, som har brug for intensiv social og praktisk støtte, og som kun i nogen grad er i stand til at benytte øvrige sociale tilbud og behandlingsindsatser. Borgerne har brug for støtte til at etablere og opretholde kontakten til øvrige indsatser samtidig med bostøtte i egen bolig og uden tidsbegrænsning. Borgere i et ICM-forløb har én gennemgående støtteperson

Assertive Community Treatment (ACT) er henvendt til borgere med behov for intensiv og langvarig bostøtte. ACT rummer social støtte og behandling i eller uden for egen bolig og er uden tidsbegrænsning. Borgere i et ACT-forløb er tilknyttet et ambulante, udgående og tværfagligt indsatsteam.

De tre specialiserede støttemetoder adskiller sig med hensyn til varighed, intensitet, indhold i støtten og fokus på tværfaglig indsats og koordinering. Læs om metoderne i pjecen *Beskrivelsen af indsatsen*.

1 Målgruppen for Critical Time Intervention (CTI)

CTI-metoden er relevant for borgere, som i en kritisk og tidsafgrænset overgangsfase har brug for støtte til fx:

- at stabilisere en boligsituation
- at fastholde eller mobilisere støttenetværk
- at etablere og opretholde kontakt til øvrige støtteindsatser.

Overgangen kan fx vedrøre udflytning fra en § 110-boform, etablering i egen bolig efter midlertidigt ophold hos familie og venner eller udskrivning fra hospital eller behandlingstilbud. Målgruppen for CTI er typisk borgere med lette til middelsvære problematikker ud over hjemløshed eller risiko for hjemløshed. Det kan fx dreje sig om let til middelsvær psykisk sygdom eller misbrug.

Et CTI-forløb strækker sig over ni måneder fordelt på 3 faser á 3 måneders varighed. Sagsbehandler skal i den indledende udredning vurdere, om det tidsrum vil være tilstrækkeligt. Ligeledes

er det vigtigt, at CTI-medarbejderen er opmærksom på, om borgeren har behov for mere støtte, end CTI-forløbet rummer, og om borgeren derfor bør revisiteres til anden støtte.

Borgerne skal efter forløbet enten helt klare sig selv eller overgå til almindelig § 85-bostøtte efter serviceloven eller anden relevant indsats. I den indledende udredning skal det også afdækkes, i hvilken grad borgeren er i stand til at benytte eksisterende tilbud som fx misbrugsbehandling og psykiatrisk behandling, samt i hvilken grad borgeren har brug for støtte til at benytte sig af tilbudene.

**GODE
RÅD**
#1

Hvis en borger ved afslutningen på et CTI-forløb skal overgå til almindelig § 85-bostøtte eller anden relevant indsats, bør der samtidig ske et skift i støtteperson for at markere, at der finder et skifte sted. Hvis skiftet ikke er hensigtsmæssigt for borgeren, kan det være et tegn på, at borgeren er i målgruppen for den længerevarende ICM-metode.

2 Målgruppen for Intensive Case Management (ICM)

ICM-metoden er henvendt til borgere med komplekse problemstillinger, der kun i nogen grad kan benytte og selv opsøge støtte og behandling. Her er tale om borgere, som flytter i egen bolig og har behov for social og praktisk støtte i hverdagen til at etablere, koordinere og fastholde kontakten med det eksisterende støttesystem.

Målgruppen består typisk af borgere i hjemløshed med komplekse støttebehov, fx middelsvær psykisk sygdom, misbrug eller andre mere omfattende psykosociale udfordringer. Borgerne vil typisk have brug for længerevarende indsatser og mere intensiv støtte, end almindelig § 85-bostøtte efter serviceloven rummer.

3 Målgruppen for Assertive Community Treatment (ACT)

Borgere, der er i ACT-forløb, har brug for vedvarende og intensiv social og praktisk støtte såvel som specialiseret behandling for at kunne bo i egen bolig. Der er tale om borgere med massive psykosociale vanskeligheder, herunder svær psykisk sygdom og svære misbrugsproblemer, som typisk har negative erfaringer med de etablerede hjælpesystemer.

Da borgere i et ACT-forløb har komplekse og sammensatte problematikker, har de typisk behov for koordinering mellem flere aktører på tværs af enheder og forvaltningsområder i kommunen og med aktører i regionen og civilsamfundet.

Borgerne har vanskeligt ved selv at benytte og fastholde kontakt med øvrige støttemuligheder i det sociale system, som fx misbrugsbehandling, psykiatrisk behandling og aktivitets- og samværstilbud. Det er også et typisk kendetegn ved borgere i ACT-forløb, at de har udfordringer med at indgå i sociale relationer og fællesskaber.

INDSATSUDVIKLING MED AFSÆT I BORGERNES BEHOV

I Housing First-tilgangen anvendes de specialiserede støttemetoder CTI, ICM og ACT. Metoderne afspejler borgernes forskellige støttebehov, som skal være udgangspunktet for den konkrete tilrettelæggelse af de differentierede indsatser.

De specialiserede støttemetoder CTI, ICM og ACT skal visiteres konkret ud fra den enkelte borgers behov for at virke efter hensigten. Den rette, differentierede brug af metoderne har disse fire forudsætninger:

- 1 Indsatsvifte**
Vurderingen af den enkelte borgers behov skal omsættes i relevante indsatser. Det er derfor en forudsætning, at kommunen råder over en tilstrækkeligt differentieret indsatsvifte i forhold til målgruppen, herunder både CTI, ICM og ACT.
- 2 Fælles forståelse**
Udgangspunktet for differentieringen er, at man i kommunen har en fælles forståelse af 1) den differentierede målgruppe i kommunen, 2) hvilken del af målgruppen man har kontakt med og 3) hvilken del man ønsker at styrke kontakten til.
- 3 Systematisk opsporing og visitation**
For at kunne tilbyde borgerne de rette differentierede indsatser, skal opsporingen og visitationen foregå systematisk. Det kræver fx tydelige visitationsprocedurer og grundig udredning, evt. med Voksenudredningsmetoden (VUM).
- 4 Kapacitet**
Det er en forudsætning for differentiering, at den nødvendige kapacitet er til stede i form af et tilstrækkeligt antal medarbejdere med de rette kompetencer samt en bred indsatsvifte.

FIRE FORUDSÆTNINGER FOR
DIFFERENTIEREDE INDSATSER

1 Indsatsvifte

Borgere i Housing First-baserede indsatser har brug for differentieret og specialiseret bostøtte. Det er ikke tilstrækkeligt at prioritere den samme bostøttemetode til hele målgruppen. Typisk vil det resultere i, at borgerne enten får en utilstrækkelig indsats, eller at de modtager en indsats, som er unødigt intensiv.

PRAKSISERFARING: Nødvendigt at prioritere flere specialiserede metoder

Nogle kommuner har kun implementeret CTI-metoden, selvom det efterfølgende har vist sig, at en del af kommunernes borgere har længerevarende støttebehov med stor kompleksitet. Disse kommuner har erfaret, at CTI-indsatser for nogle borgere ikke kan overholde tidsbegrænsningen på ni måneder, og at det er vanskeligt at trappe CTI-støtten ned undervejs i forløbene. Det indikerer, at borgerne snarere har behov for en ICM- eller ACT-indsats. I sidste ende kan det forlænge og fordyre indsatserne for kommunen, da CTI-indsatsen ikke medfører den ønskede forbedring, og da borgerne vil have brug for nye og andre indsatser efterfølgende.

Flere kommuner har prioriteret at få to af de tre specialiserede bostøttemetoder med i indsatsviften, mens nogle få kommuner råder over alle tre. Variationen medfører i alle tilfælde mulighed for at differentiere indsatser efter borgernes specifikke behov.

Det er en erfaring hos flere kommuner, at der skal en grundig udredning og visitation til, for at differentieringen kan ske helt fra begyndelsen af hvert enkelt forløb. Det er fx ikke en god idé at lade alle begynde med den mindst krævende indsats i form af CTI-metoden, uanset om det sker med intentionen om evt. "at trappe op" til en ICM- eller ACT-indsats efterfølgende, hvis det viser sig nødvendigt. Manglende differentiering fra starten kan gå ud over borgernes motivation og progression og munde ud i dyre og forlængede forløb, hvis der skal skiftes spor undervejs.

GODE RÅD **#2**

Det er vigtigt at sammensætte viften af bostøttemetoder og andre indsatser i kommunen ud fra en klar forståelse af målgruppen og de behov, målgruppen har. Det baner vejen for målrettede forløb med gode chancer for at lykkes.

2 **Fælles forståelse**

Viden skal deles aktivt mellem de ledere og medarbejdere i en kommune, som arbejder efter Housing First-tilgangen. Videndelingen angår målgruppen, de specialiserede bostøttemetoder m.m. og er med til at skabe en fælles forståelse og lette arbejdsgangene. Fx skal myndigheds-sagsbehandlerne have kendskab til Housing First-tilgangen for at kunne etablere det rette grundlag for indsatserne og foretage præcise visitationer med afsæt i en tro på, at borgeren kan bo i egen bolig med støtte fra de indsatsmuligheder, der er til stede i kommunen.

GODE RÅD **#3**

Sagsbehandlere i visitationen skal i en Housing First-baseret indsats indstille til egen bolig sideløbende med den sociale støtte og *ikke* fokusere på manglende boligparathed. Det er et grundelement i tankegangen bag Housing First, at social støtte og etablering af bolig skal ske parallelt.

3 **Systematisk opsporing og visitation**

I kommuner med en Housing First-tilgang bør opsporing og visitation prioriteres højt. De to elementer skal sikre, at den differentierede indsatsvifte anvendes optimalt over for kommunens borgere i målgruppen:

Opsporing

Det er kendetegnende for borgere i målgruppen for en Housing First-baseret indsats, at de ikke altid selv opsøger støtte. Det betyder, at der er behov for aktiv opsporing.

Opsporingen kan foregå ad mange veje. Fx kan opsøgende gadeplansmedarbejdere, misbrugs-konsulenter, praktiserende læger, frivillige på varmestuer, jobcentermedarbejdere, boligselskaber, forskellige aktører i civilsamfundet m.fl. bidrage til opsporingen. De udfører vigtige opgaver i forhold til borgerne, men uden nødvendigvis at have blik for mulige hjemløshedssituationer. Det kan styrke opsporingen, hvis disse personer på forhånd kender til kommunens Housing First-tilgang. Kendskabet kan spredes gennem tydelig ledelse, samarbejde på tværs af forvaltninger, faste samarbejdsaftaler, informationsdeling, deltagelse på temadage, afholdelse af tværfaglige temamøder m.m.

Visitation

En præcis visitation er afgørende for, at borgere i hjemløshed modtager målrettet bostøtte. Og da borgerne ofte har akut behov, skal visitationsprocedurerne være tydelige og smidige.

Det er afgørende, at der forud for visitationen foretages en grundig og systematisk udredning og vurdering af borgerens støttebehov. Det sørger den sociale myndighedssagsbehandler typisk for med udgangspunkt i VUM. Det er vigtigt, at udredningen ikke tager for lang tid og dermed forsinker boligløsningen og den sociale støtte, som borgeren har akut behov for.

Flere kommuner har gode erfaringer med at nedsætte teams med særligt fokus på smidig visitation af borgere i udsatte positioner. Igennem teamet har myndighedssagsbehandlerne specialiseret viden om, kendskab til og forståelse af målgruppen som afsæt for målrettet og hurtig visitation.

TILGANG: Opsporing gennem fremskudt myndighed

Borgere i eller i risiko for hjemløshed opsøger ofte ikke selv støtte, og man kan i stedet opspore dem via en fremskudt myndighedsfunktion. I en fremskudt myndighedsfunktion kan en myndighedssagsbehandler fx have fast træffetid på en § 110-boform eller kommer ud på boformen og mødes med borgeren og borgerens kontaktperson for at lægge planer for det videre forløb. Nogle kommuner benytter også fremskudt myndighed til hurtigt at kunne kontakte borgere, der ikke opholder sig på en boform. Det kan fx være sofasovere, der selv henvender sig til kommunen, eller i tilfælde hvor der kommer en henvendelse fra fx en ungdomsuddannelsesinstitution, et værested eller lignende om en borger i en hjemløshedssituation. Der er en klar tendens til, at fremskudte og fleksible systemer og procedurer giver bedre muligheder for hurtigt at opspore og etablere boligløsninger og social støtte til borgerne.

4

Kapacitet

Hvis Housing First skal have den ønskede effekt, er det nødvendigt at den samlede kommunale hjemløshedsindsats tilrettelægges helhedsorienteret. Dermed er kommunens kapacitet af afgørende betydning.

Kapaciteten er bl.a. et spørgsmål om, hvor mange medarbejdere der er normeret - og kompetenceudviklet - til at anvende de specialiserede støttemetoder CTI, ICM og ACT, og dermed hvor mange differentierede borgerforløb der er kapacitet til at gennemføre. Erfaringen er, at kommuner, der udvider kapaciteten, kan indstille flere borgere i hjemløshed til en bolig og samtidig tilbyde dem den nødvendige sociale støtte. Det understøtter en visitationspraksis, hvor borgere i hjemløshed sammen med en boligløsning får bevilliget den støttemetode, der passer til borgerens udfordringer.

PRAKSISERFARING: Konsekvenser af lav kapacitet

Mange kommuner har kun kapacitet til at tilbyde specialiseret bostøtte til en mindre del af målgruppen af borgere i hjemløshed. Det kan fx komme til udtryk ved, at kommunen har valgt at tilbyde en Housing First-baseret indsats til unge i hjemløshed eller som en del af indsatsen på en § 110-boform, mens tilbuddene på det øvrige voksenområde leveres via servicelovens almindelige § 85-bostøtte med en mindre grad af intensitet og fleksibilitet i støtten. Dermed vil nogle borgere ikke få den bedst egnede indsats, og kommunen kan opleve at mangle effektive indsatser at tilbyde dele af målgruppen.

TJEKLISTE: Opmærksomhedspunkter for udvikling af kommunens indsatser

Punkterne herunder samler op på, hvordan man kan tilrettelægge en udvikling af indsatsen, som tager afsæt i borgernes støttebehov.

1

Differentieret anvendelse af bostøttemetoderne

Det er en forudsætning for en vellykket implementering af Housing First, at man har en præcis forståelse af den enkelte borgers støttebehov - og at kommunen råder over differentierede tilbud, som kan tilpasses behovene. Det handler ikke mindst om at kunne tilbyde forløb efter to eller alle tre specialiserede støttemetoder i Housing First.

2

Tilbud til alle kommunens borgere i målgruppen

Alle personer i eller i risiko for hjemløshed drager nytte af Housing First. Hvis det er muligt, bør alle i målgruppen derfor tilbydes de specialiserede støttemetoder CTI, ICM og ACT, uanset alder og delmålgruppe.

3

Flere indgange til indsatserne

Hvis borgere i målgruppen skal møde kommunens Housing First-baserede indsatser, uanset deres specifikke hjemløshedssituation, bør de specialiserede støttemetoder være forankret flere steder i kommunen. Fx så indsatsen både er tilgængelig som efterforsorg på boformerne, er forankret i kommunens generelle sociale indsats, og så gadeplansmedarbejdere kan opspore borgere, der har brug for indsatserne.

4

ACT-indsatser til de mest udsatte

Det er vigtigt med en varieret indsatsvifte, men for borgere med komplekse og langvarige behov for støtte og tværfaglige indsatser er en ACT-indsats ofte nødvendig. Overvej derfor at etablere et ACT-team i kommunen, eller afsøg muligheden for en modificeret ACT-indsats.

5

Samme indsatser til andre målgrupper

Andre målgrupper i kommunen kan have gavn af de specialiserede støttemetoder - fx borgere med psykiske lidelser og misbrugsproblemer. Er de specialiserede støttemetoder godt forankrede i kommunen, vil der være mulighed for fleksibilitet og sparring, der kan komme andre medarbejdergrupper til gavn og understøtte deres arbejde. Ligeledes kan en høj kapacitet sikre mulighed at tilbyde de specialiserede støttemetoder til andre målgrupper.

INSPIRATION TIL VIDERE LÆSNING

Siden Hjemløsestrategien i 2009 har Socialstyrelsen i samarbejde med en række kommuner arbejdet på at udvikle hjemløshedsindsatserne i Danmark ud fra Housing First-tilgangen.

Både Housing First-tilgangen og de anvendte specialiserede og evidensbaserede støttemetoder har i en række projekter vist sig virksomme til at hjælpe borgere ud af hjemløshed i Danmark. Programmet *”Udbredelse af Housing First”*, der fra 2016 til 2019 har udbredt og forankret Housing First i Danmark, bygger på erfaringer og resultater fra disse projekter.

Der kan læses mere om resultaterne og erfaringerne fra *”Udbredelse af Housing First”* i den afsluttende evalueringsrapport.

Alt materiale kan hentes på Socialstyrelsens hjemmeside – www.socialstyrelsen.dk – hvor også pjecen *Beskrivelse af indsatsen* kan hentes.

Viden fra tidligere projekter og øvrige publikationer

På Socialstyrelsens hjemmeside om Housing First findes flere tidligere evalueringer, metodemanualer og håndbøger målrettet Housing First, CTI, ICM og ACT:

Tidligere evalueringer:

- Evaluering af Hjemløsestrategien 2009-2013 (Rambøll og SFI, 2013)
- Evaluering af Housing First i Danmark (VIVE og Rambøll, 2017)
- Evaluering af Housing First målrettet unge i hjemløshed (Rambøll og VIVE, 2018)
- Evaluering af afprøvning af midlertidige overgangsboliger med ICM-bostøtte til unge i hjemløshed (Rambøll og VIVE, 2019).

Håndbøger:

- Metodehåndbog til fagpersoner om samarbejdsmodellen og bostøtte til unge i hjemløshed og unge i risiko for hjemløshed (Rambøll og VIVE, 2018)
- Housing First-håndbog Europa.

Metodemanualer:

- Housing First manualen
- Metodemanual for CTI
- Metodemanual for ICM
- Metodemanual for ACT.

Ovenstående materiale kan hentes på <https://socialstyrelsen.dk/voksne/hjemloshed/housing-first>
Søg efter den ønskede publikation via ovenstående titler